

הר"ן¹¹⁵, אז בא כמה נבואות¹¹⁶ איז געווען א ציווי צו דעם נביא אז ער זאל דאס גלייך פארבינדן מיט א מעשה בפועל מתאים להנבואה, בכדי פועל זיין אז די נבואה זאל טאקע אראפקומען בפועל.

וואס דעריבער, איצטער, בשעת מ'מאכט די החלטות אויף מוסיף זיין אין די עבודה¹¹⁷ בג' קוין אלו, זאל מען דאס מקשר זיין מיט א מעשה בפועל אין רי אלע דריי ענינים - די ענינים וואס מ'מעג טאן בשבת - טאן דאס נאך אין יום השבת, און די ענינים וואס מ'טאר ניט טאן ביום השבת - טאן זיי גלייך נאך שבת.

דאס הייסט: פשוט מוסיף זיין אין די קביעות עתים לתורה, ועד"ז בנוגע צו די אנדערע צוויי קוין.

און מצד דעם ענין פון "ואהבת לרעך כמוך" - דארף מען אויך פועל זיין אז אנדערע זאלן מוסיף זיין אין זייערע קביעות עתים לתורה וכו', און טאן דאס סיי בנוגע אויסגעוואקסענע און עאכו"כ בנוגע צו אידישע קינדער.

און דורך דערויף - שטעלט מען אויף "צבאות השם"¹¹⁸ ווי ס'איז געווען "כימי צאתך מארץ מצרים"¹¹⁹, וואס דעמולט "הוציא את בני ישראל גו' על צבאותם"¹²⁰, אזוי אויך וועט זיין איצטער "אראנו נפלאות"¹²¹,

אז מ'וועט ארויסגיין פון דעם גלות "בנערינו בזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹²², "ביד רמה"¹²³, ובמהרה בימינו ממש.

* * *

כט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה שופטים ושופטים חתן לך בכל שעריך גו'.

* * *

ל. ס'איז דאך רגיל צו אפלערנען א פסוק פון פרשת השבוע מיט פירוש רש"י.

כידוע דער גודל הדיוק פון פירוש רש"י (על התורה), ביז ווי דער של"ה שרייבט¹²⁴ אז אין פירוש רש"י על התורה זיינען פאראן "ענינים מופלאים".

- וואס -

- (115) דרוש ב. וראה רמב"ן עה"ת לך לך יב, ו. לבוש על הרקנטי לך לך שם. (116) ראה יחזקאל ד, ד. שם ו. יב, ג.
- (117) בא יב, מא. (118) מיכה ז, טו. (119) בא שם, נא.
- (120) שם י, ט. (121) בשלח יד, ח. (122) במס' שבועות שלו (קפא, א).

וואס אע"פ אז ענינו פון פירוש רש"י על ההורה איז (ווי רש"י שרייבט אליין¹²³) "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", בכדי מפרש זיין פשוטו של מקרא פאר א בן חמש למקרא (כמאמר המשנה¹²⁴), וואס בכדי א בן חמש למקרא זאל קענען לערנען און פארשטיין חומש מוז ער דאס לערנען מיט פרש"י, ווארום רש"י איז דאך ראש הפשטנים, ביז ווי מ'רופט אן רש"י'ן (בקשר מיט זיין פירוש אויף חומש, ניט אויף גמרא) - "פרשנדתא" - אע"כ איז פאראן אין פרש"י עה"ת אויך "ענינים מופלאים", וואס מזה מובן דער גודל הדיוק אין פרש"י עה"ת¹²⁵.

נאך אן ענין בזה: רש"י (בפירושו עה"ת) איז מחבר ביידע קצוות בוזאמען: פון איין זייט איז פירושו פשוטו של מקרא, און אן דעם קען א בן חמש למקרא ניט לערנען קיין חמש, ביז אז דער פירוש איז "לא פחות ולא יותר", יעדער זאך איז דארטן מוכרח צו פארשטיין פשוטו של מקרא; און ביחד עם זה האט רש"י דארט אריינגעשטעלט (בלשון פון רבתינו נשיאינו¹²⁶) "יינה של תורה", און נאכמער "ענינים מופלאים",

- וואס דער חילוק ביניהם איז:

"יינה של תורה" איז אן ענין שבגילוי, ווארום ייך איז "שמחה אלקים ואנשים"¹²⁷, וואס שמחה איז אן ענין שבגילוי¹²⁸, דאס איז ניכר אויף דעם פנים, בדיבור ובהנהגה פון דעם וואס איז בשמחה; מש"כ "ענינים מופלאים" איז העכער דערפון - ווארום דאס באווייזט אויף אן ענין וואס איז מופלא וואס קומט ניט אראפ לידי גילוי -

איז דאס גופא ברענגט ארום די גדלות פון רש"י.

לא. אין פרשחנו אין פרשת עגלה ערופה, שטייט אין קאפיטל כא פסוק ד: "והורידו זקני העיר ההיא את העגלה אל נחל איחן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל".

שטעלט זיך רש"י אויף "וערפו", און איז מפרש אז דאס מיינט "קוצץ ערפה בקופיץ (א סכין גדול)". און דער-נאך גיט ער צו אן ענין וואס איז לכאורה א דרש: "אמר הקב"ה הבוא עגלה בת שנתה שלא עשתה פירות והערף במקום שאינו עושה פירות לכפר על הריגתו של זה שלא הניחוהו לעשות פירות".

דארף כען צום אלעם ערשטן פארשטיין:

- וואס -

- (123) בראשית ג, ח. (124) אבות ספ"ה. (125) ראה גם "שם הגדולים" להחיד"א ערך רש"י. (126) היום יום ע' כד. (127) ספר שופטים ט, יג. (128) ראה המשך הער"ב ח"א ס"ע שצא ואילך. ובכ"מ.

וואס איז שווער בא רש"י אין פש"מ אז רש"י דארף זאגן "אמר הקב"ה וכו'?"

דער בן חמש למקרא האט שוין פריער געלערנט א גאנצן חומש ויקרא, וואס רעדט וועגן קרבנות, אנהויבנדיק פון א קרבן עולה, וואס איז מכפר על ישראל, ווי רש"י איז מפרש אויף וואס דאס איז מכפר, און א קרבן שלמים, וואס טוט אויף אז עס זאל זיין "שלום בעולם" וכו' - און רש"י איז ערגעץ וואו ניט מפרש טעמי הפרטים פון די קרבנות, און דער טעם לזה איז בפשטות - ווארום אין פש"מ איז ניט מוכרח אז עס זאל זיין א טעם אויף אלע פרטים פון א קרבן (ועד"ז בנוגע צו אלע אנדערע ענינים (ניט קרבנות) אין תורה) -

היינט פארוואס ווען עס קומט צו עגלה ערופה איז רש"י מפרש דעם טעם אויף די פרטים שבוה, פארוואס מ'האט געבראכט אן עגלה "שלא עשתה פירות", און "הערף במקום שאינו עושה פירות", בכדי "לכפר על הריגתו של זה שלא הניחוהו לעשות פירות"!?!

און רש"י שרייבט גאר ניט אז דאס איז א דרוש, "רבוחינו דרוש", "רבוחינו דרוש באגדה" וכיו"ב - נאר ער שרייבט דאס בפשטות, אלס א חלק פון פשוטו של מקרא!

לב. אויך דארף מען פארשטיין:

פארוואס שרייבט רש"י "אמר הקב"ה תבוא עגלה כו'" - מאי קמ"ל: כל התורה כולה האט דער אויבערשטער געזאגט, כפשוט, ווי עס שטייט אין אנהויבס חומש ויקרא בנוגע צו אלע ציווים אין חומש ויקרא "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו" - דארף רש"י ניט זאגן בכל ענין וענין אז דאס האט דער אויבערשטער געזאגט - היינט פארוואס דארף רש"י דא זאגן אז דאס איז "אמר הקב"ה"!?!

אזוי ווי רש"י דארף ניט זאגן פריער אז דאס וואס עס שטייט ווי "ויצאו זקניך ושופטיך ומדדו אל הערים אשר סביבות החלל", ועד"ז אלע אנדערע פרטים - אז דער אויבער-שטער האט עס געזאגט - אזוי אויך דארף ער ניט זאגן אז "תבוא עגלה וכו'" - האט דער אויבערשטער געזאגט - ס'איז דאך מעצמו מובן!

וואס אע"פ אז אזוי שטייט אין גמרא נ"ו אין רש"י שטייט עס ע"פ א שינוי סגנון לגבי ווי עס שטייט אין גמרא,

(129) עה"פ ויקרא א, ד. (130) ויקרא ג, א.

(131) פרשתנו שס, ב. (132) סוטה מו, סע"א.

מתאים צו דער שינוי אין סגנון פון א פירוש אויף חושב"כ לגבי א פירוש אין חושב"פ, ואין כאן המקום להאריך בזה - איז דאס אבער ניט קיין טעם פארוואס דאס דארף שטיין אין פשוטו של מקרא.

און די אלע דיוקים דארפן זיין פארשטאנדיק פון פירוש רש"י אליין, ניט פון קיין אנדער ארט, און ניט פון מפרשי רש"י, ובפרט אז אויף דעם רש"י זיינען ניטא קיינע מפרשים (וואס איך האב געזען), וכפי שיחבאר לקמן.

לג. אין די הערות פון טאטן אויף זהר פון פרשתנו - זיינען ניטא קיינע הערות אין דעם זהר פון פרשתנו - ס'איז אבער דא א הערה אויף א זהר אין פ' בלק וואס שטעלט זיך אויף א פסוק פון פרשתנו.

אין זהרצו פ' בלק דף רב עמוד א שטעלט ער זיך אויפן פסוק פון פרשתנוצו "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לחפשה לא תשחית את עצה לנדוח גרוזן כי ממנו תאכל ואותו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור", און דער זהר רעדט אין מעלת החורה, אז "כמה טבין אינון ארחין ושבילין דאורייתא דהא בכל מלה ומלה איח כמה עיטין כמה טבין לבני נשא כמה מרגלאן דקא מנהרו לכל סטר וליח לך מלה באורייתא דלית בה כמה בוצינין מנהרן לכל סטר כו" (ווי גוט זיינען די וועגן (די דרכים) און די קלענערע (טפל'דיקע) וועגן פון תורה, אז אין יעדער ווארט און ווארט פון תורה זיינען דא כמה עצות און כמה גוטע זאכן פאר מענטשן, און וואס פאר א פערל וואס שיינען צו יעדער זייט זיינען דא אין תורה).

שטעלט ער זיך אויף דעם אין די הערות ע' תיא ואילך און איז מבאר די דיוקי לשונות הזהר, און דערנאך איז ער מבארצו די שייכות פון דעם צו די דרשה אויפן פסוק "כי תצור וגו'": "והשייכות דכל זה הכא להדרשה ע"פ כי תצור כו", הוא כי מפרש עצה מלשון עצות, עיטין, והיינו העיטין וטבין שבארחין דאורייתא שהתלמיד חכם שאשתדל באורייתא, שבתודה יש עיטין, הוא נותן לבני מתא עצות לשוב בתושבה", כמארז"לצו "נהנין מכנו (פון "כל העוסק בתורה לשמה", א ת"ח) עצה ותוסי' שנאמרצו לי עצה ותוסי' "און דורך דעם מציל זיין דעם עיר וואס מ'האט באלאגערט] וואס דאס איז מתאים

(133 חלק ג'. 134) כ, יט. (135) ע' תיג. (136) אבות פ"ו מ"א. (137) משלי ח, יד.

ומיוחד פארבונדן מיט דעם אויבערשטן - אויפן מזבח אין משכן אדער אין ביהמ"ק, וואס דער אויבערשטער¹⁸² זאגט אויף דעם "ונועדתי לך שם", און אויף דעם שטייט¹⁸³ "המקום אשר יבחר ה' אלקיכם לשכן שמו שם גו'",

און ווי דער בן חמש למקרא האט שוין פריער געלערנט אין פ' ראה¹⁸⁴ "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה" אז פון דעם זמן ווען "באתם" אל המנוחה ואל הנחלה" - איז אסור מקריב זיין א קרבן חוץ אויפן מזבח אין ביהמ"ק.

ביז אז "במדבר נאסר להם בשר חולין אא"כ מקדישה ומקריבה שלמים"¹⁸⁵,

און אפילו איידער ס'איז געווען א משכן - האט נח געבראכט זיין קרבן אויף א מזבח¹⁸⁶, ועד"ז אברהם¹⁸⁷, יצחק¹⁸⁸ און יעקב¹⁸⁹, ווי דער בן חמש למקרא האט שוין געלערנט [בנוגע צו דעם קרבן פון אדה"ר שטייט ניט אין פסוק בפירוש, נאר אין מחז"ל¹⁹⁰, במילא ווייסט דערפון ניט דער בן חמש למקרא, אבער בנוגע צו די קרבנות פון די אויבנדערמאנטע האט ער געלערנט אין חומש],

און אויך ווען מ'האט געמעגט מקריב זיין קרבנות אויף א במה - איז דאס אבער געווען א מקום מיוחד: א במה.

וואס כל זה איז דערפאר וואס א קרבן איז פארבונדן מיט דעם אויבערשטן (און דערפאר קען דאס מכפר זיין וכו'),

וואס לפי זה ווערט א קשיא בנוגע צו די עגלה ערופה: די עגלה ערופה האט מען געבראכט ניט אין קיין מקום מיוחד פארבונדן מיטן אויבערשטן, נאר אין א "נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע", אנדערש ווי אלע קרבנות (אויך די וואס ענינם איז לכפר) - איז היטכן אז דאס זאל מכפר זיין - ווי עס שטייט ווי "כפר לעמן ישראל... וזכפר להם את הדם" - אויף דעם חלל ההרוג!?

דעריבער, בכדי פארענטפערן די קשיא, זאגט דש"י זיין פירוש: "אמר הקב"ה תבא עגלה בת שנתה שלא עשתה פירות ותערף במקום שאינו עושה פירות לכפר על הדיגתו של זה שלא הניחוהו לעשות פירות": בכדי מכפר זיין אויף א זאך - דארף מען ברענגען אן עגלה וואס איז מחאים צו דער זאך אויף

- וואס -

182) תרומה כה, כב. (183) ראה יב, יא. (184) שם, ט. 185) רש"י עה"פ שם. (186) נח ט, כ. (187) לך לך יב ז-ח. 188) תולדות כו, ה. (189) וישלח לה, ז. (190) שבת כח, ב. זח"ג מד, טע"ב (ברע"מ). (191) פרשתנו כא, ח.

וואס מ'וויל מכפר זיין, און אין א מקום וואס איז בערך צו דער זאך אויף וואס מ'וויל מכפר זיין - איז וויבאלד אז מ'וויל מכפר זיין אויף "הריגתו של זה שלא הניחוהו לעשות פירות", דארף מען ברענגען אן עגלה בה שנתה "שלא עשתה פירות", און אין "מקום שאינו עושה פירות"; און מ'קען דאס ניט ברענגען אין משכן אדער אין ביהמ"ק, ווארום אדרבה - ראדטן איז א מקום פון צמיחת פירות, כפשוט: דארטן איז אן ארט וואו עס ווערט נצמח ברכות און הצלחה, כמובן צו דעם בן חמש למקרא בפשטות.

דאס פארענטפערט נאך אבער ניט: פארוואס ברענגט דא רש"י דעם לשון "אמר הקב"ה", און אויך: פארוואס שרייבט רש"י פאר דערויף (אויף "וערפו"): קוצץ ערפה בקופיץ" - דאס איז דאך אן ענין וואס איז לכאורה נוגע מערניט ווי אין הלכה בנוגע צו הלכות שחיטה, און רש"י איז ניט קיין ספר של הלכות - איז פארוואס ברענגט ער דאס?

וכפי שיתבאר לקמן.

מג. דער ביאור אין דעם זהר פון פרשתנו און אין די הערה אויף דעם:

ובהקדים: אין דעם פירוש הזהר דא אויף "כי תצור אל עיר וגו'" - דארף מען האבן ביאור:

דער פירוש הזהר איז פונקט פארקערט ווי דער פירוש ע"ד הפשט, ע"ד הדרוש, ע"ד הרמז כו' אין דעם פסוק "כי תצור וגו'":

ע"ד הפשט, ע"ד הדרוש און ע"ד הרמז, רעדט זיך דער פסוק "כי תצור וגו'" וועגן אידן: דער "כי תצור אל עיר ימים רבים" גייט אויף אידן, אז בשעת אידן באלאגערן א שטאט פון ניט אידן - וואס דערפאר איז דא דער דין (בנוגע צו אידן) "אין צרים על עיר של עכו"ם פחות מג' ימים קודם לשבת", ווי מ'לערנט עס אפ פון "ימים רבים" י"ז -

איז דעמולט "לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן כי ממנו תאכל", דערפאר וואס פון דעם וועלן אידן עסן, "כי האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור", "רק אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת ובנית מצור על עיר וגו'", וואס דאס רעדט זיך אלץ וועגן אידן, אז דער עץ וועט זיין א מאכל פאר אידן;

- משא"כ -

(192) ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ. שבת קיט, א.

אדומה, וויבאלד אז דאס רעדט זיך וועגן אן אנדער פאל, וואו ס'איז ניטא די עמידה כנגד פתח ההיכל כו'.

נכ. דער ביאור פארוואס רש"י שרייבט אויף "וערפו" - "קוצץ ערפה בקופיץ":

דער בן חמש למקרא געדענקט וואס ער האט פריער געלערנט אין פ' ויקרא²³⁵ בנוגע צו הקרבת תור אדער בן יונה - אז עס דארף זיין אין אן אופן פון "ומלק את ראשו", וואס דער פירוש אין דעם איז, ווי רש"י איז מפרש: "אין מליקה בכלי אלא בעצמו של כהן. קוצץ בצפרנו ממול העורף וחותר מפרקת עד שמגיע לסימנין וקוצצן", ועד"ז שטייט ווייטער אין די פרשה²³⁶ "ומלק את ראשו ממול ערפו".

איז בשעת דער בן חמש למקרא לערנט אין אונזער פרשה וועגן דער עגלה ערופה, אז עס שטייט "וערפו שם את העגלה גו'" - דערמאנט ער זיך אויף דעם אופן פון מליקת תור ובן יונה, וואס דאס איז געווען גלייך אויף א פריערדיקער מאל וואו עס שטייט א לשון פארבונדן מיטן "עורף" - וואס דאס איז בא הקרבת תור ובן יונה - אז דארטן איז דער אופן ההקרבה געווען "ומלק את באשו" - אז דער כהן "קוצץ בצפרנו ממול העורף כו'",

שטעלט זיך ביי אים גלייך די קשיא: בשלמא בשעת מ'רעדט וועגן א תור און א בן יונה, איז פארשטאנדיק ווי דער כהן קען מולק זיין די פויגל "בצפרנו"; בשעת מ'רעדט אבער וועגן אן "עגלת בקר" (וועגן וועלכע עס רעדט זיך בא עגלה ערופה), א גרויסער קאלב - טאקע בת שנתה (ווארום עגל איז בן שנה²³⁷ משא"כ א פר איז בן שתי שנים ויותר), אבער פארט אן "עגלה", א גרויסער קאלב, - איז היחכן אז מ'זאל קוצץ זיין דעם גרויסן קאלב מיט צפרניס?!

ובפרט אז דא רעדט זיך אז "זקני העיר" טוען דאס - וועגן אן אלטיטשקן אידן, קויט וואס ער שלעפט זיך ארום, און זיין גאנצער כח וחיות קומט פון די תורה וואס ער לערנט - איז היחכן אז ער זאל קענען קוצץ זיין עורף העגלה מיט זיינע צפרניס?!

דעריבער זאגט רש"י צו דעם בן חמש למקרא: האב ניט קיין מורא! "קוצץ ערפה בקופיץ", מ'גייט אים א גרויסן

- מעסעד -

(235) א, טו. (236) ה, ח. (237) פרש"י עה"פ שמיני ט, י. (238) ראה פרש"י ויקרא ד, ג. ר"ה י, א.

מעסער, און דערמיט איז ער קוצץ עורף העגלה, ניט מיט זיין צפורן*.

נג. די הוראה פון דעם ענין פון עגלה ערופה אין עבודה האדס:

בשעה ס'איז דא א מציאות פון "כי ימצא חלל באדמה גו' נופל בשדה לא נודע מי הכהו" - וואלט מען געקענט מיינען אז א איד וואס לעבט אין א שטאט וואס איז סמוך צום ארט וואו מ'האט געפונען דעם "חלל", דארף ער זיך דערמיט ניט פארנעמען, ווארום מ'ווייסט דאך ניט צי דער "חלל" קומט פון דער שטאט,

ובפרט נאך אז דאס איז "חלל באדמה גו' נופל בשדה", וואס דאס איז פארבונדן מיט דעם ענין פון "עשו..איש שדה"²⁴², און דערפאר איז "בשדה מצאה גו' צעקה גו' ואין מושיע לה"²⁴³,

ובפרט נאך אז מ'קען טענה'ן אז ס'איז זיכער ניטא א מציאות אז "השופט כל הארץ לא יעשה משפט"²⁴⁴ - איז וויבאלד אז יענער איז גע'הרג'ט געווארן האט דאס אים

- זיכער -

(* ואף שהבן חמש למקרא כבר למד בפ' באיני "וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו", ופרש"י "עורפו בקופיץ מאחוריו" -

הרי [נוסף לזה שריבוי זמן מפסיק בינתיים (בין פ' בא לפרשתנו), ויחכן שהבן חמש למקרא אינו זוכר זאת -] עריפת פטר חמור לא שייך כלל לכפרה (ולמעין קרבן דפרה אדומה, דחטאת נקראה²⁴⁰ - ולכן ב"פטר חמור" אפילו כשהוא בעל מום צ"ל "וערפתו"), וכפרס"י שם: "הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסיד ממונו"; משא"כ עגלה ערופה שייך לכפרה (ולמעין קרבן דפרה אדומה - ולכן צ"ל "עגלת בקר גו' אשר לא משכה בעול", כמו פרה אדומה צ"ל "תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עלי' עול"יג), ועפ"ז הי' צריך להשוות עריפת העגלה לעריפת דקרבן (מליקת חור ובן יונה) - ולכן מוכרח רש"י להוסיף "קוצץ ערפה בקופיץ" (כבפנים).

לשלימות הענין - ראה שיחת ש"פ כי תצא וש"פ כי תבוא שנה זו.

(239) יג, יג. (240) חוקה שם, ט. ע"ז כג, ב. רמב"ם הל' פרה אדומה פ"א ה"ז. (241) חוקה שם, ב. (242) תולדות כה. כז. (243) תצא כב, כז. (244) וירא יח, כה.

זיכער געקומט, ובפרט ע"פ המבואר אין אגה"ק²⁴⁵ אז אפילו אויב איינער ווערט ניזק במזיד, איז "על הניזק כבר נגזר מן השמים",

ס'איז מערניט וואס וויבאלד אז דער מזיק איז א "בעל בחירה", און ער האט זיך געשפארט אז ער דוקא זאל זיין דער "רצועה לאלקאה", איז ער מתחייב "על רוע בחירתו" אבער צום ניזק האט עס קיין שייכות ניט, ער וואלט סיינווי געליטן ווארום "כבר נגזר מן השמים".

אבער בנדנ"ד איז "לא נודע מי הכהו", און דערפאר דארף זיין "ומדדו אל הערים אשר סביבות החלל" צו זען וועלכע עיה איז "קרובה אל החלל", און אויך דעמולט קען זיין אז ער קומט פון אן אנדער שטאט -

וואלט מען לאחרי כל הנ"ל געקענט מיינען אז מ'האט דערצו קיין שייכות ניט און מ'דארף זיך דערמיט ניט פארנעמען -

זאגט מען אז אדרבה: אפילו די "זקני העיר" דארפן צוליב דעם אנקומען צו א כפרה, און דארפן דערפאר ברענגען אן עגלה ערופה, ביז אז נאכמער: "כל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירחצו את יריהם על העגלה הערופה בנחל, וענו ואכרו ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו"²⁴⁶,

וואס לכאורה: דא רעדט זיך וועגן די "זקני העיר", די זקני בית דין, וועגן די ז' טובי העיר, וכיו"ב, וואס זיי זיינען אין דער דרגא פון "זקן-זה שקנה חכמה"²⁴⁷ - איז צוליב וואס דארפן זיי אנקומען צו כפרה ביז אז זיי דארפן זאגן אז "ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו",

ובפרט ע"פ המדובר לעיל, אז אויפן ניזק איז דאך "כבר נגזר מן השמים", און עס קען גאר זיין אז ער קומט ניט פון דער שטאט וכו',

און דערצו זאגט מען נאך אז "כל זקני העיר" דארפן דאס טאן, וואס "כל זקני העיר" זיינען אפילו ניט געווען בשעת ס'איז געווען "ומדדו אל הערים אשר סביבות החלל", ווארום דארטן שטייט "ויצאו זקניך" - "מיוחדים שבזקניך"²⁴⁸, ווי ער טייטשט אפ אין ספר²⁴⁹, אז דאס גייט

- אויף -

(245) סכ"ה (קלט, ב). (246) פרשתנו כ, לב. תו"כ עה"פ שם. קידושין לב, ב. (הובא בפרש"י עה"פ שם). (248) פרשתנו שם ב. ובפרש"י. (249) עה"פ שם.

אויף ג', אדער ה' זקנים, כשא"כ דא זאגט מען אז "כל זקני העיר" דארפן ארויסגיין דאס זאגן כו' -

פרעגט טאקע רש"י²⁵⁰ די קשיא: "וכי עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם"?! - און רש"י פארענטפערט: "אלא לא ראינוהו ופטרנוהו בלא מזונות ובלא לוי":

אע"פ וואס דאס רעדט זיך וועגן "כל זקני העיר", די זקני בית דין, ז' טובי העיר, וואס זיי האבן לכאורה קיין שייכות ניט צו דעם חלל וואס מ'האט געפונען מחוץ לעיר, זיינען זיי לכאורה אינגאנצן ניט שולדיק אין דעם וואס איז געשען - אעפ"כ זאגט מען זיי: צי דען קענט איר זאגן מיט די פולע אמת קייט אז בשעת דער איד איז געגאנגען אין חושך הגלות האט איר אים צוגעשטעלט איינעס וואס זאל אים מלווה זיין?!

צי דען האט איר אים געגעבן "צידה לדרך", דעם ענין פון "והורדתה בתוך מעי"י²⁵¹ - בכדי ער זאל בייקומען די שוועריקייטן פון חושך הגלות?!

צי דען איז ביי אייך געווען דער ענין פון "כי תראה ערום וכסיתו"²⁵², ווי ער טייטשט אפ אין תנ"כ²⁵³ - "אין לך ערום בישראל אלא מי שאין בו תורה ומצוות", דארף מען דאן מקיים זיין דעם "וכסיתו", צושטעלן אים די לבושים פון מצוות - איז צי דען האט איר דאס געטאן בשלימות?!

און אויב ניט, איז קען טאקע זיין אז איר זייט אלע שולדיק אין דעם וואס איז צו יענעם געשען?

און דערפאר דארף זיין אז "כל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל, וענו ואמרו ידינו לא שפכה את הדם הזה וענינו לא ראו".

און דורך דערויף איז - "כפר לעמך ישראל אשר פדיח ה' גו' ונכפר להם הדם ואמה הבער הדם הנקי מקרבך גו'" אז עס ווערט דער שלימות הכפרה פון אלע ענינים בלהי רצונים,

וואס בהכרח השלימות וועט דאס זיין לע"ל, ווען עס וועט זיין "ואת רוח הטומאה אעביר כן הארץ"²⁵⁴.

- נד. -

250 עה"פ שם, ז. 251 ההלים מ, ט. 252 ישעי' נח, ז. 253 רבה - פכ"ז. וראה לקו"ד ח"ר תשכט, א. 254 זכרי' יג, ב.

נד. ויה"ר אז מ' זאל ניט דארפן אנקומען צו דעם ענין
כפשוטו - נאר דורך דעם לימוד פון פרשה עגלה ערופה וועט
זיך אויפטאן דער "ונכפר להם גו" בתכלית השלימות,

בדוגמת המבואר²⁵⁵, אז בא שעבוד מצרים איז דאס
געווען "בחומר ובלבנים"²⁵⁶ כפשוטו - זשא"כ אין דעם גלות
זה האחרון, וואס די גאולה מזה וועט זיין "כימי צאתך
מארץ מצרים" - פארבייט מען די "חומד ובלבנים" כפשוטו
אויף "בחומר דא קל וחומר, ובלבנים דא ליבון הלכתא
כו"²⁵⁷ - דורך דעם ענין פון לימוד התורה.

און דאס טוט אויף דער "ונכפר להם גו" בתכלית
השלימות, און טוט אויף דעם שלימות פון אלע ענינים,

ביז אז מ'קומט צו "שופטים ושופטים התן לך בכל
שעריך", און אין אן אופן אז זיי זיינען ממלא תפקידם
בשלימות, וואס דאס איז, ווי עס שטייט אין תנדבא"ר -
"לקשור חבלים של ברזל במתניהם כו" ויחזרו בכל עיירות
ישראל כו" וילמדו את ישראל כו".

נה. און דערפון קומט מען צו "כי תצא למלחמה על אויבך
ונתנו ה' אלקיך בידך"²⁵⁸ (ווי מ'גייט באלד לייענען צו
מנחה):

בשעת מ'געפינט זיך אין "בירא עמיקתא"²⁵⁹ און כ'האלט
דארטן מלחמה, די מלחמה פון "נהמא אפוס חרבא ליכול"²⁶⁰. -
דארף מען וויסן אז שוין די יציאה למלחמה זו איז אין אן
אופן פון "על אויבך", אז ער שטייט העכער פאר דעם אויב.

פדעגט ער: פון וואנעט האט ער כח צו מלחמה האבן און
אין אן אופן פון "כי תצא למלחמה על אויבך" - ער האט דאך
ניט קיין "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"²⁶¹?

זאגט מען אים: "ונתנו ה' אלקיך בידך", און "כל
הנותן בעין יפה נותן"²⁶².

און אזוי ווי ס'איז געווען בא חזקי', וואס ער האט
געזאגט²⁶³ "אני ישן על מטתי ואתה עושה", דער נצחון
- המלחמה -

(255) תו"א ר"פ שמות. תו"ח ואוה"ח שם. (256) שמות
א, יג. (257) זח"ג קנג, א (ברע"מ). (258) תצא כא, י.
(259) לשון חז"ל - חגיגה ה, ב. (260) זח"ג קפח, ב.
(261) עקב ט, יז. (262) ב"ב נג, א. (263) פתיחתא דאיכ"ר
ל. יל"ש שמואל רמז קסג.

המלחמה מיט אשור און סנחריב מלך אשור, ווערט אויפגעטאן ע"י "מלאך ה'", ווי עס שטייט²⁶⁴ "ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור גו' וישכימו בבוקר. והנה כולם פגרים מתים", ד.ה. אז חזקי' איז געגאנגען שלאפן, ושנהו ערבה לו, און ער האט ניט געוואוסט וועגן דעם גאנצע נצחון המלחמה קעגן אשור און סנחריב מלך אשור ביז ער איז אויפגעשטאנען אין-דער-פרי.

גו. די הוראה דערפון לכאו"א:

א איד דארף זיך בלויז פארנעמען מיט כללות העבודה פון תומ"צ, וואס דאס איז דער ענין (אין עבודה) פון "אני ישן על מטתי" - רער יתוד קוב"ה ושכינתי, כמבואר אין זהר²⁶⁵ בנוגע צו די ד' ענינים פון "שולחן וכסא מטה ומנורה", אד "מטה" גייט אויף יתוד קוב"ה ושכינתי,

און דעמולט ווערט די מלחמה מיטן אויב אנגעפירט דורך א "מלאך ה'", וואס א מלאך האט דאך "פליגלעך", און ביי אים איז ניטא קיין אכו"ש, במילא האט ער ניט וואס צו טאן, מערניט ווי צו ווארטן אויף א זליחות פון דעם אויבערשטן וואס ער דארף ממלא זיין, ווי צו מלחמה האבן מיט כחנה אשור כו'.

און אויך דער אויבערשטער פארנעמט זיך ניט מיט דער מלחמה (נאר דער מלאך ה' פארנעמט זיך מיט דעם), ווארום דער אויבערשטער געפינט זיך צוזאמען מיט אידן - "ישראל ומלכא בלחודוהי"²⁶⁶, איז אזוי ווי אידן פארנעמען זיך ניט מיט דער מלחמה אזוי אויך פארנעמט זיך דער אויבערשטער ניט מיט דער מלחמה.

גז. וואס די כללות העבודה וואס טוט אויף דעם ביטול פון סנחריב מלך אשור ע"י חזקי' - איז לימוד התורה - ווי די גמרא²⁶⁷ זאגט (בהמשך צו דעם וואס די גמרא²⁶⁸ רעדט וועגן מלחמת חזקי' מיט סנחריב מלך אשור), אז "חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהי' דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כו' בדקו מדן ועד באר' שבע ולא מצאו עם

- הארץ -

264) מ"ב יט, לה. (265) ח"ב מד, א. קלב, א. וראה ביאורו"ז להצ"צ ס"ע צ ואילך. (266) ראה זח"ג לב, א. (267) סנהדרין צד, ב. (268) שם, א ואילך.

הארץ, מגבת ועד אנטיפוס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאיין בהלכות טומאה וטהרה".

וואס עד"ז דארף אויך זיין די הנהגה אין זמן פון עקבתא דמשיחא בכדי מבטל זיין דעם "סנחריב" פון עקבתא דמשיחא - אז מ'זאל מפיץ זיין דעם אור התורה ("שמנו של חזקיהו") "מדן ועד באר שבע", סיי אין ארץ ישראל, סיי אין חוץ לארץ, בכל מקום וואו אידן געפינען זיך,

וואס באמת, בכל מקום וואו א איד געפינט זיך איז ארץ ישראל ברוחניות, אבער אין דעם גופא זיינען פאראן דרגות - זאגט מען אז "מדן ועד באר שבע", אין אלע דרגות - זאל מען מפיץ זיין אור התורה,

ובמיוחד - מפיץ זיין ביי אלע אידן "הלכות טומאה וטהרה" - אז אין חושך הגלות זאל יעדער איד, ביז אפילו "תינוק ותינוקת", וויסן וואס איז טהרה און וואס איז פארקערט דערפון וואס מ'דארף זיך פון דעם אפשיידן.

און דאס וועט אויפטאן אז עס זאל זיין ביאת משיח צדקנו בקרוב ממש - ווארום "ביקש הקב"ה לעשות חזקי משיח" ²⁶⁹, ס'איז מערניט וואס דאס האט זיך אפגעלייגט אויף א משך זמן, און איצטער קומט ער בגאולה האמיתית והשלימה, ומתוך שמחה וטוב לבב,

יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, "בנעדינו בזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", אין ארץ הקודש, "ארץ אשר גו' תמיר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" ²⁷⁰, "שלימות הארץ",

צוזאמען מיט "שלימות התורה", צוזאמען מיט "שלימות העם", וואס דעמולט האט מען די אלע ג' שלימות, ווי גערעדט פריער ית בארוכה,

במהרה בימינו ממש, ובשמחה ובטוב לבב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לילדים שיחיו, והתחיל לנגן "ווי וואנט משיח נאו".

אח"כ אמר: די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה.

(269) סנהדרין שם, א. (270) עקב יא, יב.
(271) שיחת ב' דר"ח אלול ל"צבאות השם" סי"ד-ט"ו.

וזהו הענין דלימוד פרקי אבות כזמן שבין יצ"מ בחגה"פ (בהוציאך את העם ממצרים) למ"ח בחגה"ש (תעבדוך את האלקים על ההר הזה) — כי הששה פרקים דפרקי אבות הם כנגד הששה מדות, וקבלת התורה בחגה"ש עיניה המדה הז' — מלכות.

ועפ"ז מוכנת חלוקת הפרקים דפרקי אבות — שהמשניות דפרקי אבות מחולקים לחמשה פרקים, ובהוספה לזה הברייתא דפרק ששי, ולאחר לימוד הששה פרקים נפעל הענין דקבלת התורה, הקשורה עם שבעה שבועות, מדה השביעית — כשם שישנם כמה אופנים במספר המדות, הבריאות בה: איתא בזהר שישנם ג' אופנים במספר המדות — חמשה אינון, ששה אינון, ושבעה אינון.

וזאת אומרת: עיקרי המדות הם במספר חמשה (חסד גבורה חפארת נצח הוד), וזהו הענין דחמישים שערי בינה — חמשת המדות כפי שכ"א מהם כללה מעשה. והמספר דששה הוא ביחד עם מדת היסוד, שהיא כוללת את כל ההארות והגילויים דחמשת המדות, וכמ"ש, כי כל בשמים ובארץ, דקאי על מדת היסוד, דאחיד בשמיא ובארעא, ולכן נקראת, בל"י, בגימטריא חמישים, מאחר שכוללת את כל העינים דעיקרי המדות (אבל היא עצמה אינה מעיקרי המדות). והמספר דשבעה הוא ביחד עם מדת המלכות, הנקראת, כנסת ישראל, ע"ש שכונסת ומקבלת את כל הגילויים דהששה מדות (ע"י ההמשכה ממדת היסוד), וכל זה — כפי שזה אצל המשפיע עדין.

ועד"ז מוכן בנוגע לחלוקת הפרקים דפרקי אבות: המשניות דפרקי אבות הם במספר חמשה פרקים, כנגד חמשת עיקרי המדות, ופרק ששי שהוא כנגד מדת היסוד — הוא ברייתא, בדוגמת מדת היסוד שענינה — השפעה לבר מגופא.

כג. והנה, ע"פ האמור לעיל שהששה פרקים דפרקי אבות הם כנגד הששה מדות, צריך להבין: כיצד מתכבדים בשבת זו ב' פרקים ביחד, הרי פרק ראשון ענינו חסד, ופרק שני ענינו גבורה, ואיך מתכבדים חסד וגבורה ביחד? וענין זה קשור עם המבואר לעיל בנוגע להערות, אאמ"ר, שהאיסור דלא תחרוש כשוד ותחמוד יחודי הוא משום, כלאים דשוד וגבורה חמור חסדים יחודי. והנה, שוד ענינו גבורה, פני שוד מהשמאל, וחמור ענינו חסדים, כמ"ש באברהם, ויחכוש את חמורו, היינו, שאברהם בירד הפך בחי החמור דלערוז לחמור דקדושה — ישכר חמור גרם, וכמרו"ל לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשוד לעול וכחמור למשאר.

ועפ"ז מוכן שהחיבור דחסד וגבורה (גם בקדושה) אינו דבר רצוי (ענין של כלאים כ"י) — וא"כ, איך מתכבדים את ב' הפרקים דפרקי אבות, הרי זהו חיבור חסד וגבורה ביחד? וכפי שיתבאר לקמן.

כד. כאן המקום להשלים המדובר בהתוועדות הקודמת (שיחת ש"פ שופטים) בנוגע לביאור בפירוש רש"י בפרשת, עגלה ערופה" — שכזה ישנם כמה פרטים

שלא נתבאר בהחזקת הקודמת, מפני קוצר הזמן כו' (כי אם היו מבארים את כל הפרטים, היתה ההתועדות נמשכת זמן רב ביותר כו').

ע"פ, וערפו שם את העגלה במחל, מפרש רש"י: וערפו — קוצץ ערפה בקופיץ. אמר הקב"ה תבוא עגלה בח שנתה שלא עשתה פירות, וחצרף במקום שאינו עושה פירות, לכפר על הריגתו של זה שלא הניחחו לעשות פירות.

ותבאר לשם מה צריך רש"י לבאר את הטעם דערפת העגלה, ולשם מה צריך רש"י לפרש ש.קוצץ ערפה בקופיץ, ומהו דיוק הלשון. אמר הקב"ה (שיחה הג"ל סל"ג וסמ"א"ב).

אבל עדין לא נתבאר — מדוע כותב רש"י. אמר הקב"ה תבוא עגלה בח שנתה וכו' באותו ד"ה ובהמשך אחד לפירושו בחיבת. וערפו, קוצץ ערפה בקופיץ. לכאורה: מאחר ש.קוצץ ערפה בקופיץ הוא פירוש חיבת. וערפו, והמשך דברי רש"י. אמר הקב"ה תבוא עגלה וכו' באים לבאר את כללות הטעם דערפת העגלה — הי לו לרש"י לכתוב זאת ב"ה בפ"ע. כדרכו בכגון דא, ומדוע כותב זאת ב"ה אחוזה?

ועדין בפירוש רש"י בס"פ בא: ערפו, וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו, מפרש רש"י: וערפתו — עורפו בקופיץ מאחוריו הורגו. הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יטסיד ממנו.

וצריך להבין: מאחר שדברי רש"י, הוא הפסיד ממונו של כהן כו' באים לבאר את כללות הטעם דערפת פטר חמור, א"כ, מדוע כותב זאת רש"י באותו ד"ה ובהמשך אחד לפירושו בחיבת. וערפתו, לכאורה הי צריך לכתוב זאת ב"ה בפ"ע?

בה הביאור כזה:

כאשר הבן חמש למקרא לומר אודות ערפת פטר חמור, ש.עורפו בקופיץ מאחוריו, ועדין בערפת העגלה. קוצץ ערפה בקופיץ — מתעוררת אצלו פליאה עצומה: היי זו אכזריות גדולה ביותר?

הבן חמש למקרא ראה כיצד שוחטים עופות של, בפרות בערב יתה"פ — בסכין דק חלק, והשחיטה היא במקום הסימנים, ובמהירות וכו', וכל זה כדי למעט ככל האפשרי בגרימת צער וסבל מיותר לעוף הנשחט. ואפילו אם עדין לא למד אודות האיסור דצער בעלי חיים, היי הוא מבין זאת בפשטות.

[וכבר למד כפי בראשית (א, כט ובפרש"י) שהקב"ה, לא הרשה לאדם ולאשתו להמית ברי ולאכול בשר כו' וכשבאו בני נח החיר להם בשר כו', זאת אומרו שבמשך העשרה דורות שמאדם ועד נח היי איסור להמית ברי ולאכול בשר, בדוגמת האיסור ד.שופך דם האדם באדם דמו ישפך, וא"כ, גם כאשר הותר להמית ברי ולאכול בשר (כשבאו בני נח), מוכן שצריכים להשחול שלא לגרום לברי זו צער וסבל מיותר, אלא רק כפי המוכרח כו].

וא"כ — שואל הבן חמש למקרא — מדוע בפטר חמור, עורפו בקופיץ מאחוריו, ובעגלה ערופה. קוצץ ערפה בקופיץ, היי הריגה באופן זה היא אכזריות גדולה ביותר — לכל לראש, בקופיץ, כמין סכין גדול, ולא סכין דק חלק, ומאחוריו כנגד העורף ולא כנגד הסימנים, היינו, שצריך לשכור את העצם שבצורך (קוצץ ערפה) ורק אח"כ מגיע לסימנים כו' — לשם מה עושים פעולה אכזרית כו?

ולכן, תיכף לאחר שמפרש רש"י את אופן עריפת הפטר חמור, ועריפת העגלה — מוכרת רש"י להוסיף ולבאר באותו ד"ה שישנו טעם מיוחד לציווי הקב"ה אדות כללות ענין זה [כפטר חמור — הוא הפסיד ממונו של כהן כו"ו, ובעגלה ערופה — תבוא עגלה בת שנתה וכו"ו], היינו, שעריפת הפטר חמור ועריפת העגלה (כאופן האמור) היא ע"פ ציווי הקב"ה (וזהו גם הדיוק בלשון רש"י בנוגע לעריפת העגלה — אמר הקב"ה כו"ו), וכדאי שישנו טעם וסיבה לציווי הקב"ה שעריפת הפטר חמור ועריפת העגלה תהי" באופן האמור.

כו. והנה, מתוכן הביאור שבפירוש רש"י אדות טעם כללות הציווי דעריפת פטר חמור, ועריפת העגלה — מבין, תלמיד ממולח" את טעם העריפה באופן של אכזריות:

בנוגע לטעם דעריפת פטר חמור כותב רש"י — „הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסיד ממונו“.

הנה, מה ש.הוא הפסיד ממונו של כהן, הרי זה ענין של אכזריות בלבד. דהרי בעל החמור ידע שהוא לא יוכל להשתמש בחמור לצרכיו שלו, ויש לו כ" אפשרויות: (א) תפדה בשה" — לתת שה לכהן, ואז יוכל להשתמש בפטר חמור, (ב) אם לא תפדה וערפתו, וא"כ, ע"פ שכל וסכרא מוטב לו לפדות את הפטר חמור ע"י נתינת שה לכהן, ואז (א) יקיים מצוה רפדון פטר חמור, (ב) יוכל גם להשתמש בחמור לצרכיו, וכאשר אינו מוכן לפדות את החמור בשה, בידעו שבלאו הכי לא יוכל להשתמש בחמור (כי צריך להיות „וערפתו“) — הרי זה ענין של אכזריות בלבד; הוא מוכן להפסיד את החמור, העיקר שהכהן לא יקבל את השה:

ומאחר ש.הוא הפסיד ממונו של כהן ע"י פעולה באופן של אכזריות, לכן העונש לזה מתבטא גם בפעולה באופן של אכזריות — „יפסיד ממונו“ באופן ר.עורפו בקופיץ מאחוריו והורגו“.

ועד"ו בנוגע לעריפת העגלה:

הטעם דעריפת העגלה הוא — „לכפר על הריגתו של זה שלא הניחהו לעשות פירות“, ומאחר שזהו ענין של אכזריות, כי ימצא חלל נר נופל בשדה נר", ובאופן שלא הובא לקבורה וכו' — הנה הכפרה על זה צריכה להיות ע"י פעולה באופן של אכזריות, למען ישמעו ויידארו, ולכן, קוצץ ערפה בקופיץ“.

כו. והנה, גם לאחר הביאור בנוגע לעריפת פטר חמור, צריך רש"י לבאר כל זה בנוגע לעריפת העגלה, ואינו יכול לסמוך על ביאורו בנוגע לעריפת פטר חמור.

הביאור בזה:

בנוגע לפטר חמור מוכן הטעם לעריפתו באופן של אכזריות — מאחר שבעל החמור התנהג כלפי הכהן באופן של אכזריות, בזה שלא ה" מוכן לפדות את החמור בשה, ולתת את השה לכהן, בידעו שבלאו הכי לא יוכל להשתמש עם החמור, ומאחר שהחמור הוא „ממונו“, לפיכך יפסיד ממונו, באופן של אכזריות.

אבל בנוגע לעגלה הערופה — אינו מוכן כלל מה שייכותה של עגלה זו לפעולת הרצח (כאופן של אכזריות), הרי אין זו העגלה של הרצח (בדוגמת הפטר חמור שהוא „ממונו“ של בעליו שהתנהג באופן של אכזריות)!!
יתירה מזו: הרי, לא נודע מי הכהן, אלא ישנו ציווי, ומדדו אל העדים אשר

סביבות החלל והי' העיר הקרובה אל החלל ולקחו זקני העיר ההיא עגלה בקר וגו'". וגם לאחר מדידת הערים יתכן שהרוצח לא הי' מהעיר הקרובה (וייתכן שהרוצח הוא אינו יהודי), ועכ"פ — העגלה אינה שייכת לרוצח, אלא היא נקנית ע"י זקני העיר". וא"כ, מהי אשמתה של העגלה שחערף באופן של אכזריות?!

ולכן, הביאור דפרש"י בנוגע לפטר חמור, אינו מספיק לבאר הטעם דערפח העגלה, ומשום זה צריך רש"י להדגיש שגם בעריפת העגלה — קוצץ ערפה בקופיץ". באופן של אכזריות (למרות שהעגלה אינה שייכת לרוצח, כנ"ל), והטעם לזה — כי כך ציוה הקב"ה, אמר הקב"ה כו', כדי לכפר על הריגתו של זה שלא הניחוהו לעשות פירות" — באופן אכזרי.

כת. ויהי'ר שע"י הלימוד דפרשת עגלה ערופה, יקריים הענין דונכפר להם הדם", היינו, שכל הענינים הבלתי רצויים יתבטלו מכל וכל.

כולל — התיקון על הענינים שאינם שייכים אליו באופן ישר, אלא בדוגמת השייכות של זקני העיר" לעריפת העגלה, שאע"פ שדינו לא שפכו את הדם הזה", אעפ"כ מוטלת עליהם החובה להביא עגלה ערופה", מאחר שכל עניני העיר שייכים לזקני העיר", ועליהם מוטלת האחריות אהות כל הענינים המתרחשים בעיר, כי הם היו צריכים למנוע זאת כו'.

וכאמור לעיל שאע"פ ש, לא נודע מי הכהו", ולא דוקא שהרוצח בא מן העיר הקרובה אל החלל", ויתכן שהרוצח הי' אינו יהודי כו' — אעפ"כ, האחריות על ענין זה מוטלת על זקני העיר", ולכן חייבים הם להביא עגלה ערופה", בד בבד עם ציווי התורה, וענו ואמרו דינו לא שפכו את הדם הזה", לא כו' פטרנוהו בלא מונוה ובלא לוי'".

מסופר בגמרא (סנהדרין לו, א) הנהו בריוני דהנה בשיבבותי דר' זירא דהנה מקרב להו כו' כי נח נפשי דר' זירא אמרי עד האידנא הוה כו' בעי עלן רחמי, השתא מאן בעי עלן רחמי כו' ועבדי תשובה". וזאת אומרת: שזקני העיר" אחראים לכל הענינים המתרחשים בעיר.

[האמור לעיל נגע במיוחד לשכונת קראון-הייטס" — כי לאחרונה התרכו מקרי הגניבות בשכונה, וזקני העיר" לא עושים מאומה כדי לפתור את הבעי'! אם זקני העיר" היו דואגים שיחפסו את הגנב וכו', היו הגנבים מפחדים להמשיך ולגנוב, אבל בדאוחם שלא עושים מאומה, ממשיכים הם בגניבות, ולכן האחריות על זה מוטלת על זקני העיר".

זקני העיר" עוסקים בענינים אחרים, וכדאי — בעניני קדושה, תורה ומצוותי, אבל אינם עוסקים בענין זה!

ואין הכוונה שזקני העיר" צריכים לקחת אקרה" ולצאת לרחובות כל עיר כדי לשמור מפני הגנבים — הם אינם יודעים כיצד להשתמש ב"אקרה", ויתכן שכאשר יצטרכו לירות לכיון הגנב, ידו לכיון בלתי מתאים, ויפגעו באדם אחר, והגנב יהי' מרוצה מכל הענין! — אלא הכוונה שהם צריכים לדאוג להשיג את האנשים המתאימים שתפקידם יהי' לשמור על השכונה מפני גניבות וכו'.

והתעסקותם בזה צריכה להיות באופן שיוכלו לומר באמיתיות, דינו לא שפכו את הדם הזה" — עיי' שלא ראנו למנוע ענין זה].